

Barnehagen som danningsarena

Kunnskapsbanken

Kunnskapsdepartementet 2108 2012

v/ Elin Eriksen Ødegaard
Senter for Utdanningsforskning
Høgskolen i Bergen

Innspill til en kritisk dannelsingspedagogikk

Hvordan kan vi tenke med begrepet danning i barnehagen?

Med vekt på betydningen av at førskolelæreren ser seg selv som en dannelsingsagent, en som skaper vilkår for barns danning.

Eksempler fra noen av våre studier

Tverrvitenskapelig forskergruppe : Barnehagen som dannelsingsarena – studier om vilkår for danning, meningsskapning og undervisningspraksis (NFR 2009–2013).

Vi utforsker hva som skjer i barnehagen, hvilke ideer og grunnlag for eksisterende barnehagekunnskap som er virksomme, hvordan aktørene bidrar til sin og andres danning, hvordan kultur, tankemodeller og artefakter skaper vilkår for danning.

Hva presenterer førskolelærere for barn,
hva innvies barn i?
Hva har førskolelærere på hjertet? Hva er viktig for barn?

Hva sier bildene om barnehagens kontekst anno 1950-tallet og 2000-tallet?
Barn som deltar i nasjonale feiringer?
Barn som ytrer seg offentlig? Kan vi lære av fortiden samtidig som vi møter
framtidens krav med nye måter?

Eksempel 1:

Hva har høy verdi i den norske barnehagen, sett fra førskolelæreres observasjoner?

Kartleggingsstudie av barns og voksnes daglige gjøremål basert på ca 800 observasjoner i løpet av en uke i 18 barnehager

Hva skjer i barnehagen? Hva gjør barn der?

- Hva var den mest dominerende aktiviteten?
- Hvem blir lest for og snakket med?
- Hvem bestemmer aktivitetene i barnehagen?
- Hva overrasket oss?

Eksempel 2:

Hva har høy verdi sett fra barns leke- og samtalefortellinger?

Hva utforsket barna? Hva inspirerte dem? Hva finner de meningsfullt å leke, fortelle om?

En sammenstilling og reanalyse av tidligere studier (160 fortellinger) der barn i alderen 2-5 år har vært aktive deltakere (perioden 2007-2010).

Publisert i: Ødegaard, E. E. (2011).

[Narrative practices as a site for studying kindergarten as an arena for cultural formation.](#) I Per Krogh-Hansen (red), *Working with Stories – Narrative as a Meeting Place for Theory, Analysis and Practice. European Narratology Networks*, ISBN 978-87-994644-01.

Protagonists	Intertext	Available artifact in kindergarten	Author of intertext	Cultural context
Captain Sabertooth	Captain Sabertooth	Books, CDs, imaginary use of artifact	Terje Formoe	Scandinavian/American
Captain Hook	Peter Pan	Imaginary use of artifact	Originally Sir James Matthew Barrie	European/American
Captain Blackbill	Kaptein Sortebill	Song	Torbjørn Egner	Norwegian(american)
Father Christmas	Traditional	Local kindergarten stories, kindergarten celebration	Multiple origins, folklore,	European/American/Global
Pippi Longstocking	Pippi Longstocking	Books	Astrid Lindgren	Scandinavian
Police	Media, everyday life	Miniature toy, Blue shirt for role play	Multiple	Scandinavian, american
Person i star wars	Star wars film	Imaginary use of artifacts	George Lucas	
Indians	Traditional	Books, Excursion to museum	Multiple	American
Lion	Lion King Books of wild animal	Books, miniature toy	Multiple	American and other
Shark	Various science literature	Books, internet, miniature toy	Multiple	Australian/American

Eksempel 3

“Deltakende sirkler” med digitale medier, et samarbeidsprosjekt med Bergen kommune.

Hva kan skje når nye artefakter kommer i barnehagen? Hvilke vilkår for deltakelse oppstår? Hvordan utvikle en god barnehagepedagogikk med nye kulturelle artefakter?

Førskolelærer Finn tegner og forteller om sin nye pedagogikk
Vi ser at vi er på vei mot å kunne utvikle en ny bildepedagogikk
- en «intergenerasjonell bildepedagogikk».

Eksempel 4:

En "utprøvingssløyfe": barnehageansatte iscenesetter seg selv kulturelt og begrunner det.

Fra prosjektet :

Barnehagen som Læringsmiljø og dannelsesarena

Utdanningsdirektoratet 2012 (Hordaland, HiB)

Oppgave: **Selviscenesettelse ved bruk av artefakter**

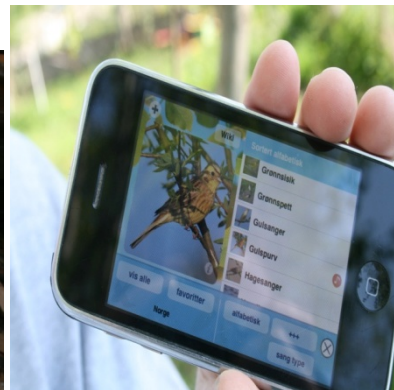
Øve ved å velge en artefakt, tenke gjennom hva den betyr for meg og hvorfor jeg vil presentere den for barn, gjøre det, innvie dem, Skrive om og reflektere over hvordan jeg bruker den, hvordan var det å iscenesette seg selv som kulturformidler?

Mål:

Styrke personlige aspekter ved yrkesutøvelsen, kunne ha "noe å by på".

“Å ha noe å by på” – Ansatte iscenesetter seg selv.

Hva vil du vise barn? Hvorfor? Hvordan gjør du det?

Å arbeide med danning i barnehagen er å være i bevegelse

Både en tilbaketrasket observerende deltaker : "prøv du"

Og en aktiv deltakende partner: "kom skal jeg vise deg"

Kunnskap, dømmekraft og handling:
Manøvre, kritisk, selvrefleksiv, kultur og relasjonsorientert

Hva betyr dette i praksis?

- Kvalitetsarbeid i barnehagen kan handle om at voksne observerer og vurderer sitt eget arbeid, retter søkelyset mot sin egen virksomhet
- Dette gjøres jo; hva er det dannelsesperspektivet retter fokus mot?
- Nye spørsmål til virksomheten kan være:
- Hva gir vi høy verdi i barnehagen?
- Hva gir vi lav verdi? Hva ignorerer vi?
- Hvilke tanker og verdier, hvilke handlinger gjør vi mulig?
- Hvilke vilkår gir vi for de verdier og mål vi som samfunn ønsker?

Framheve betydningen av at førskolelæreren ser seg selv som en dannelsesagent, en som skaper vilkår for barns danning

Innspill til en framtidrettet kritisk danningspedagogikk

1. Myndiggjøre førskolelæreren som en makker, leder og veileder for barn og for samarbeidspartnere ved en styrking av utdanning og etter og videreutdanning
2. Balansere relasjoner og posisjoner mellom menneskene, være obs på menneskelige kategorier som generasjon, kjønn, funksjonsdyktighet og sosial-kulturell bakgrunn
3. Stadig vurdere idealer og verdier knyttet til samarbeid, rettferd og likeverd og verdsetting av forskjellighet
4. Presentere og utforske lokale og globale tradisjoner, kulturer, konflikter, møtepunkter og transformasjoner
5. Reforhandle og prøve ut nye begrepsliggjøringar og nye installasjoner og materiell, måter å gjøre på og være på
6. Reflektere over praksis både de relasjonelle mennesker i mellom og de mellom mennesker og de kulturelle artefaktene (språk, leketøy, læringsmateriell)
7. Stadig vurdere hva som utgjør vilkår for gode liv for alle barn i et fortids (bakgrunn, sosiale og biologiske vilkår), nåtids (lek, opplevelse og utforskning) og framtidsperspektiv (utvikling, læring, bedring av livsvilkår og danning til sameksistens)